

מוסר וקודש

פרוטגורס (ביוונית Πρωταγόρας) (490-420 לפנה"ס) היה הפילוסוף הסופיסטי החשוב ביותר בזמנו. פרוטגורס מפורסם בשל אמרתו "האדם הוא מדד כל הדברים", ובכך התכוון שהכל נתון לפרשנות ואין אמת אחת. ירחון בצרפת

יוסי קריים, עורך כתב עת "פרוזה", אב לילד פגוע מוח החולה ב C.P-התלבט עם עצמו, עם אשתו נעמי ואף עם ילדו החולה, האם ראוי לו ליטול את חיי בנו, יואב, מתוך רחמים עליו ועל חייו הקשים. בדילמה זו אנו נחשפים לשיקולי המצדדים בהמתות חסד כדוגמת האב הטוען כי הסבל הרב של החולה צריך להכריע לכיוון ביצוע המתת חסד, ולעומתו הילד האומר בקול ברור 'כל ילד באשר הוא, וכך גם אני, מגיעה לו זכות חיים. אפילו אם הוא חריג וחולה.

האבא מציין כי אילו היה נולד לו ילד פגוע נוסף היה מוצא את הדרך לאכוף את החוק ולהרוג אותו, מתוקף אחריותו כאב למנוע סבל מיותר מבנו. לבסוף - בפועל - האב לא ביצע המתת חסד.

1. מאורות הראיה שבועות עם קלח

כמי"כ ישראל, מאחר שגרם החטא של עשיית העגל רק לרדת מעלה אחת, כי כונת העי"ר היתה למנוע ההנהגה הגדולה הזאת שתהי, כל הכונה רק להשלים רצון השי"ת, כ"א פתו אותם שדי להם ג"כ כשתהי כונתם בדרך הישר האנושי להשיג השלמות האנושית ולעשות טוב וישר מצד הרגש האנושי דבר זה ג"כ די להם.

א. אוה"ק ג (ראש דבר) כד

המוסר של כפירה אינו כלום, מפני שהכפירה בעצמה היא הפך הצדק והמוסר היסודי. ונמצא שהכופרים שהם בעלי מוסר, נובע המוסר לא מכפירתם, כי אם מהכרת האלהים הגנוזה בעומק נפשם, שהם אינם מכירים אותה.

2. אורות הקדש ג עמוד ב

המוסר של חול איננו עמוק, ואינו נכנס בפנימיות הנשמה, ואף על פי שהאדם נמשך אחריו לטובה, על ידי שמכיר את היושר שיש בדברי הגיון, אין להדרכה זו תפיסה עומדת בפני ההסתערות של תאוות שונות, כשהן מתעוררות בחזקה. וקל וחומר שאין ביד מוסר רפוי כזה להדריך את הכללות, את הצבור האנושי בעמקו והיקף גדלו, לחדור אל עומק הנשמה, ולהפוך אל האדם הכללי והפרטי לב בשר תחת לב אבן. לא יש עצה אחרת כי אם שיהיה מודרך על פי המוסר האלהי.

3. חנוש פאר עמוד צב

...מי יוכל לעלות אל הר ד' להתיחד במוסר הנשגב והעליון הנרצה ע"פ הקדושה העליונה? ... רק מי שכבר הכשיר נפשו אל הקדושה הטבעית הגופנית הכללית, ומרגיש בנפשו איך שהמוסר הזה עם כל הודו וטהרו, הנפש ממנו לא תמלא, כ"א בהיותה מתרוממת עד לעז תביון של המוסר הקדוש שממקורה של תורה.

א. אוה"ק ג יד

המוסר הוא הפרוזדור, והקדושה הטרקלין. כשהפרטים מכשירים את עצמם בהטהרה של המוסר, מתעלה הקיבוץ, הכלל, להיות קדוש. רק האומה, שתכונת הקדושה מונחת בסתר גזעה הרוחני, היא מסייעת את בניה להיות טהורים במוסר, עד אשר ירומם גם הפרט אל מרום הקדושה.

4. אוה"ק ג (ראש דבר) כז

דבר מוכרח הוא שיסגל האדם לעצמו את המוסר הטבעי הפשוט, בכל רחבו ועמקו, ואת יראת ד', ותמצית הטהור של האמונה הפשוטה, וכל מדותיה ברוחב ובעומק, ועל גבי שתי הסגולות הללו יבנה את כל מעלות רוחו העליונות. אסור ליראת שמים שתדחק את המוסר הטבעי של האדם, כי אז אינה עוד יראת שמים טהורה. סימן ליראת שמים טהורה הוא כשהמוסר הטבעי, הנתוע בטבע הישר של האדם, הולך ועולה על פיה במעלות יותר גבוהות ממה שהוא עומד מבלעדה. אבל אם תצויר יראת שמים בתכונה כזאת שבלא השפעתה על החיים היו החיים יותר נוטים לפעול טוב, ולהוציא אל הפועל דברים מועילים לפרט ולכלל, ועל פי השפעתה מתמעט כח הפועל ההוא, יראת שמים כזאת היא יראה פסולה.

א. אורות הקודש ג רלג

אף על פי שהתורה והמצוות מזככות הן את המדות, מכל מקום אי אפשר לסמוך על זאת לבד, והכרח לעסוק בזיקוק המדות, ובתיקון המוסר ביחוד.

5. משנה ברורה סימן תו

(ט)...משתינים מים בפני רבים וגם אין כ"כ טינוף בהם שיהיה צריך להתרחק דהא נבלעין במקומן.

6. אנציקלופדיה תלמודית כרך טו, [חלול השם] טור שמ

חלול השם הוא ההיפך מקידוש השם. באדם-חשוב*, שבני אדם למדים ממנו, שעושה מעשים שהבריות מרננים אחריו בשבילם, אף על פי שאינם עבירות.

7. אורות הקדש ג עמוד ג

המסגרת האנושית צרה היא בעדנו, כל כך גדול הוא רוחנו, עד שאנו דורשים להתפשטותו במלא קומתו מלא כל. המוסר שלנו מתפשט והולך הוא על כל בריה, על כל היש, ומוכרח הוא מפני זה להיות מתגשם על פי האמרה היוצאת מאדון כל עולמים.

א. עין שבת 73

המטרה של כל המצוות כולן היא שיביאו את החיים כולם למדרגה היותר נעלה, למדרגה זו שראויים יהיו החיים להיות תכלית עצמית... המצוות שהן ערוכות כקוים ישרים המובילות את החיים לאותה המטרה שהיא הקדושה, כאשר ביארנו גדר הקדושה שאינו אמצעי כ"א תכליתי, הן כבר מקדשות את החיים במה שחן מתחברות אליהם בהוה. הקדושה שבנויה ע"פ העתיד היותר עליון של החיים, א"א שתתכוון כ"א ע"פ מצות ד'. כי מי זה יוכל לדעת ולצייר את עומק ההוד של החיים התכליתיים, ואנחנו מלאי כסל, ענינו טחו ולא נוכל להכיר את הדרת החיים הקדושים בעצם אמתתם, וק"ו שלא נוכל לדעת את החוטים המקשרים את ההוה הפגום אל העתיד השלם.